

Riksdagens protokoll

2009/10:17

Tisdagen den 20 oktober

Kl. 14.30 – 15.58
18.00 – 18.30

Protokoll
2009/10:17

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 14 oktober.

2 § Meddelande om val

Förste vice talmannen meddelade att val av ställföreträdande justitieombudsman skulle äga rum *onsdagen den 21 oktober*.

3 § Svar på interpellation 2009/10:22 om Apoteket och ägardirektiv

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några särskilda åtgärder för att den nya styrelsen för Apoteket AB inte ska tvingas bryta mot aktiebolagslagen. Hon har vidare frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att läkemedelsförsörjningen inte ska riskeras och på vilket sätt jag avser att agera för att Apoteket AB, som ägs av svenska folket, också fortsättningsvis ska kunna vara ett välskött bolag som bidrar med inkomster till statskassan och därmed till välfärden.

Omregleringen av apoteksmarknaden har utformats med utgångspunkt från dem som regleringen ska gynna, det vill säga konsumenterna, och inte med utgångspunkt från de gamla eller nya aktörerna. Som regeringen angav i propositionen *Omreglering av apoteksmarknaden* (prop. 2008/09:145) finns flera studier som visar att det finns betydande fördelar med att öppna marknader för konkurrens. Ökad konkurrens höjer produktionseffektiviteten och verkar därmed prissänkande samtidigt som konsumenternas valmöjligheter ökar.

Apoteksreformen har utformats så att erfarenheterna som vunnits i tidigare regelreformer tillvaratas. En viktig sådan erfarenhet är behovet av att särskilt hantera den före detta monopolisten. Den samhällsnödvändiga infrastrukturen i form av IT-infrastruktur och databaser har därför avskiljts från Apoteket AB och placerats i ett särskilt statligt ägt bolag, Apotekens Service AB. Vidare har ett särskilt moderbolag, Apoteket Omstrukturerings AB, inrättats med uppgift att leda och övervaka de processer som är nödvändiga för att omstrukturera Apoteket AB, främst

genom försäljning av apotek, så att goda etableringsförutsättningar för nya aktörer åstadkoms.

Ett av medlen för att uppnå målen med reformen är att det ska skapas förutsättningar för en väl fungerande konkurrens där såväl små som stora aktörer kan etablera sig och verka. Om Apoteket AB skulle fortsätta att ha en alltför stark ställning på den omreglerade marknaden finns risk för att Apoteket AB skulle få en sådan konkurrensfördel som skulle skapa inträdeshinder och minska etableringsviljan från nya aktörers sida. Det finns också alltid en generell risk för att dominerande aktörer missbrukar sin ställning. Allt detta leder till att konsumenterna riskerar att inte få del av vinster i form av ökad tillgänglighet, bättre service och utökat tjänsteutbud, som är en målsättning med reformen.

Regeringen konstaterade i propositionen *Omreglering av apoteksmarknaden* att det under en övergångsperiod efter en reformering kan finnas skäl att ställa särskilda krav på den före detta monopolistens agerande på marknaden. Utöver de tidigare nämnda åtgärderna har Apoteket Omstrukturering AB beslutat om ett antal detaljbestämmelser som gäller för Apoteket AB under den period som omregleringen pågår och i ett fall en period därefter. Jag finner ingen anledning att befara att de begränsningar som Apoteket Omstrukturering AB uppställt i ägarinstruktioner till Apoteket AB skulle kunna innebära att läkemedelsförsörjningen riskeras.

Det är nödvändigt att göra en avvägning mellan den före detta monopolistens kommersiella lönsamhet och omsorgen om nya aktörers möjligheter att etablera sig på marknaden för att det ska kunna skapas förutsättningar för en väl fungerande konkurrens på den omreglerade apoteksmarknaden med beaktande av konkurrenssituationen i dess helhet. En målsättning för regeringen är att lära av erfarenheterna från tidigare omregleringar och säkerställa att apoteksreformen utformas och genomförs på ett sätt som tar utgångspunkt i konsumenternas och skattebetalarnas perspektiv.

Ett bolags styrelse är enligt aktiebolagslagen underordnad bolagsstämman där ägaren utövar sitt inflytande. Styrelsen är skyldig att följa de direktiv som bolagets ägare ger. Det bör också nämnas att ansvaret för en koncerns ekonomiska situation ligger hos moderbolaget.

Apoteket AB ska kvarstå som en central aktör i statlig ägo på den konkurrensutsatta apoteksmarknaden och ska ges förutsättningar att agera utifrån samma villkor som de nya aktörerna på den konkurrensutsatta marknaden. Regeringens ambition är att Apoteket AB ska vara en väl fungerande och konkurrenskraftig aktör på denna marknad, och den statliga styrningen av bolaget kommer att ha detta som utgångspunkt.

Anf. 2 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Tack, socialminister Göran Hägglund, för svaret! Den 18 september i år fattades beslut om nya ägardirektiv för Apoteket AB. Det var direktiv som den dåvarande styrelsen vägrade att godta. Det ledde till att regeringen sparkade hela styrelsen. Styrelseordförande Per Bätelson hävdar i en skrivelse att statens agerande förstör Apotekets möjligheter att klara sig på en konkurrensutsatt marknad. Vi anser också att ägaren, i det här fallet staten, medvetet försöker montera ned ett av

Sveriges starkaste varumärken utan att ta hänsyn till de negativa konsekvenser detta får för värdet på Apoteket AB, säger Bätelson.

Vidare anser Bätelson att Apoteket med de nya ägarinstruktionerna inte blir en konkurrensnärlig aktör på den svenska marknaden och varnar för att läkemedelsförsörjningen hotas. Därav mina frågor till Göran Hägglund.

Tidigare har jag som ledamot ställt en skriftlig fråga till Göran Hägglund för att försöka få ut de här så kallade ägardirektiven, riktlinjerna eller vad man nu väljer att kalla dem. I svaret på den frågan har jag fått reda på att dokument hos omstruktureringsbolaget som rör bolagets styrning av Apoteket AB inte omfattas av tryckfrihetsförordningens offentlighetsprincip, det vill säga vi i riksdagen får inte ta del av de här handlingarna. Då är det bra att här i riksdagens talarstol tala om att vi har fått ta del av andra handlingar som till exempel rör Posten AB och ACTA-förhandlingarna i EU och som blivit sekretessbelagda. Jag har svårt att förstå varför Göran Hägglund inte vill tala om för oss i riksdagen vilka de här restriktionerna är. Man undrar vad det är som är så hemligt.

Göran Hägglund hänvisar i sitt svar om ägarinstruktionen till lydnessplikten när det gäller bolagsstämman. I aktiebolagslagen står det: Styrelsen får inte verkställa anvisningar som strider mot aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordning. Styrelsen ska därför alltid kontrollera om direktivet är till nackdel för bolaget. Det var precis vad styrelsen i Apoteket gjorde och konstaterade att detta inte var bra.

Med anledning av de frågor som jag har ställt tidigare och de svar jag har fått av Göran Hägglund blir mina frågor till statsrådet: Vet Göran Hägglund vilka restriktioner som Apoteket Omstrukturering AB har uppställt eller är det bara en förmodan att det har gått rätt till? Är Göran Hägglund förhindrad att berätta om ägarinstruktionerna eller känner han inte till dem? Finns det någon som kan granska ägarinstruktionerna till Apoteket AB?

Vi har en fristående riksrevision som naturligtvis kan välja att granska vad de vill, men jag hoppas att de, om de väljer att granska den här affären, också får tillgång till de här handlingarna.

Vad är anledningen till att vi i riksdagen inte får ta del av de här instruktionerna för Apoteket AB? Vad är argumenten för att hemlighålla hela processen för riksdagen som ändå har fattat beslut om den här processen trots att vi har röstat emot? Det vore av vikt att de som är lagstiftare också får ta del av alla viktiga handlingar som rör ett helägt bolag tillhörande svenska folket. Därmed är det också av vikt att vi kontrollerar att allting går rätt till.

Herr talman! Jag önskar få svar från statsrådet på de frågor som jag har ställt.

Anf. 3 BRITTA RÅDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tycker att Eva-Lena Jansson har skrivit en mycket viktig interpellation. Nu kommer jag inte att beröra ägardirektiven utan i stället gå in allmänt på detta med Apoteket, för Apoteket berör så många människor och i hela landet. Många har varit upprörda över utförsäljningen och protesterat mot detta under hela vintern och våren. Man

sammanför Apoteket med annan statlig service som försvinner en efter en, inte minst i glesbygd.

Vad händer till exempel i Sorsele eller i Storuman om apoteket säljs? Vem vill köpa det? Vem gör sig pengar på det, där? Gynnar det konsumenterna, som ministern sade? Knappast. Hur, i sådana fall? Läkemedelsförsörjningen får inte riskeras. Det är ju en del av vår välfärd att den är tillgänglig för alla. Om apoteket försvinner i glesbygden eller på mindre orter måste staten garantera särskilda åtgärder för att folk ska ha tillgång till läkemedel. Jag vill veta vilka garantier ministern ger. Varför talar regeringen inte om att det inte kommer att bli bättre? Det viktiga för regeringen är privatiseringen i sig.

Hela försäljningen har gått över styr, det ser vi i och med att styrelsen avsattes. Är det inte dags att stoppa den? vill jag fråga ministern. Stoppa försäljningen och se över det här en gång till!

Vad händer med ett eventuellt samarbete med Ica? Vilken anledning finns för att regeringen över huvud taget vill sälja ut Apoteket annat än privatiseringen i sig? Finns det någon rimlig anledning annars?

Anf. 4 FINN BENGTTSSON (m):

Herr talman! Det här är verkligen en intressant ideologisk diskussion. Låt mig först tacka socialministern för ett klokt avvägt svar, som jag bedömer det. Låt mig sedan göra en demokratisk reflexion. I valet 2006 ville svenska folket byta majoritetsledning för det här landet. Inom ramen för den valrörelse som bedrevs talades det tydligt om från allianspartier-na att ett av vallöften var att se över den osunda monopolsituation som rådde på apoteksmarknaden givet det faktum att vi var och fortfarande är ett av de industrialiserade länder som har sämst tillgänglighet till apotek jämfört med andra där man saknar monopolsituationen. Det var alltså ett vallöfte som i princip skulle infrias.

När det gäller interpellantens frågor och dagens situation är det lustigt att notera att även under den nyss avgångna styrelseordförandens tid men framför allt under den tidigare styrelseordförandens tid inklusive verkställande direktören och hans gruppering har vi successivt minskat antalet apotek, och även antalet apoteksombud har minskat. Det är alltså så att en redan liten tillgänglighet har blivit ytterligare försämrad med det bibehållna monopolet. Det fanns alltså all anledning att reagera.

Det är nu en gång så att monopol i grunden är en osund konstruktion för en marknad som fungerar fritt och öppet och gagnar kunderna precis som anges i socialministerns svar. Det tråkiga är att den friare och öppnare marknaden som gynnar – som framgår av svaret från socialministern – kunderna, det vill säga patienterna och medborgarna, är ett känsligt käril i så måtto att man måste se till att den strukturen etablerar sig på ett sunt sätt. Nu är det tyvärr så att det är väldigt enkelt att skapa ett monopol, framför allt för socialister. Det är ett pennstreck som kör över medborgarnas behov och önskemål utifrån rena ideologiska förtecknen. Att då bryta monopolet och att göra det på ett sunt sätt kräver en omställningsprocess som jag tycker att den här regeringen och dess uppbackande riksdagsmajoritet på alla sätt har tagit på mycket stort ansvar. Man har vänt och vridit på frågorna om hur man ska kunna garantera patientsäkerheten, hur man ska kunna garantera att priserna verkligen hålls och sänks och att man även får en så pass stor tillgänglighet som

man har förväntat sig. Detta är en mycket svår process, och det sista den behöver i det här läget är övertoner av en gammal svunnen socialism som vi har återkommit till, den demokratiska utgångspunkten, något väljarna tydligt hade att ta ställning till inför valet 2006 och förkastade.

Därför blir interpellantens meddebattörers ord från Socialdemokraterna ganska tomma när de nu presenterar en återgång till ett system som, vilket jag återigen vill förutskicka, inte ger en tillgänglighet som är ökande utan bevisligen är avtagande. Om det är så att varken tidigare styrelseordföranden eller verkställande direktören har lyckats med detta tror jag att det är väldigt klokt att socialministern och regeringen håller denna typ av verksamhet kort så att man faktiskt får till stånd den ansvarsfulla omreglering som vi har tagit beslut i den här kammaren om ska genomföras.

I detta anförande instämde Hans Rothenberg och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda m).

Anf. 5 LENNART AXELSSON (s):

Herr talman! Vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet har tydligt deklarerat att vi inte tycker att det är någon god idé att slå sönder ett väl fungerande system för att se till att vi får den medicin vi behöver när vi behöver den. Om man kallar det för socialism eller inte överlåter jag till den tidigare talaren här.

Faktum är att vi faktiskt har ett system som innebär att vi i förhållande till många andra länder betalar väldigt lite för att få ut vår medicin. Skälet till det är att vi har just ett apoteksmonopol och att vi har en väldigt låg vinstmarginal som innebär att vi som skattebetalare och även som kunder betalar lite för det vi behöver.

Men det vi debatterar nu är alltså ytterligare en del av det här sättet att slå sönder det nuvarande apoteksmonopolet. Vi skattebetalare vet fortfarande inte var notan kommer att stanna för hela den här processen. Tidigare har vi kunnat konstatera att för att kunna locka de internationella läkemedelsgrossisterna till att vara spekulanter på våra apotek har man tvingats höja den vinstmarginal som tidigare fanns. Det innebär alltså att för varje såld förpackning från apoteket ska skattebetalarna skjuta till 10 kronor utöver den tidigare marginalen. Det motsvarar totalt för de kostnader som man normalt har under ett år för medicin en ökad kostnad som man skulle kunna använda till att anställa ungefär 2 000 undersköterskor i vården i stället.

Det är alltså redan tidigare fattade beslut som har fått de här konsekvenserna, och jag är helt övertygad om att mina kamrater i sjukvården mycket hellre skulle vilja ha ytterligare en arbetskamrat vid sin sida som kan ge det stöd som gamla och sjuka behöver än att lägga det i fickorna på internationella läkemedelsgrossister.

Nästa steg, som vi debatterar i dag, innebär också en ökad kostnad för skattebetalarna. Eva-Lena Jansson redogjorde på ett förtjänstfullt sätt för vad den tidigare styrelsen menade fanns för risker med den hantering som regeringen nu driver igenom genom de direktiv som man har gett. Ordförande Per Båtelson sade att de nya direktiven innebär en stor värdeförstöring i Apoteket AB, och det är inte till gagn för skattebetalarna.

Inläsningseffekter kommer nog att drabba företaget långt framöver, och Apoteket AB med dess över 10 000 anställda omsatte förra året drygt 40 miljarder kronor, så det är väldigt stora pengar som vi nu leker med.

I grunden tycker jag, precis som Britta Rådström var inne på, att det här inte är något annat än en ideologisk lekstuga som man håller på med från regeringens sida. Jag beklagar verkligen att man tvingar så många anställda att befinna sig i ovisshet om vad som kommer att hända framöver.

Jag läste i Nerikes Allehanda en debattartikel från Farmaciförbundet om att utförsäljningen bör stoppas eftersom mycket är oklart om villkoren för apoteken. De är representanter för alla medlemmar som nu är oroliga för vad som kommer att hända framöver.

Anf. 6 RONNY OLANDER (s):

Herr talman! Den debatt som nu pågår är oerhört viktig. Är det på det viset, socialministern, att det är en ideologisk fråga om privatisering, utförsäljning och avreglering som nu pågår i vårt land och har gjort det under rätt så lång tid?

Det som är viktigt att fundera kring är den låga läkemedelsanvändning som finns i Sverige bland Sveriges befolkning. Om man gör en jämförelse med i EU och i Europa är det en betydligt större användning av läkemedel. Det gäller just den tillgänglighet som den borgerliga regeringen eftersträvar att man ska ha.

Likadant gäller det vinstkrav och ökning av det. Man kan sälja ut filialerna i Apoteksbolaget och sälja dem i stora sjok. De som kommer att anmäla intresse är naturligtvis läkemedelsgrossister och andra som har ett intresse av att det äts mer antibiotika, mer läkemedel och så vidare. Det är väl inte det som i Sverige ska känneteckna det som vi känner en stor stolthet över?

Den fråga man måste ställa sig är: Är det någon i Sverige boende person som inte har fått läkemedel i tid? Det är så ni har argumenterat med lättillgängligheten, att bryta upp monopol och den typen av resonemang. Vilket är nästa monopol som ska brytas upp?

Jag fick i går i min brevlåda något som kanske talar om hur framtiden ska bli. Det var från ett bensinbolag som nu inför vintern erbjöd vinterdäck, motorolja och batteriladdare. De skrev: Sedan kan du få receptfria läkemedel på din bensinstation.

Är det så det är tänkt? Om det är så det är tänkt gäller min nästa fråga vad som händer när man ska sälja receptfria läkemedel på en bensinstation, i en matvaruaffär eller var det nu kommer att ske.

Vilken kontroll, erfarenhet, kunskap finns där på plats? Bensinstationer är oftast öppna från tidig morgon till sen kväll. Det kanske till och med är dygnet-runt-försäljning. Är det tänkt att man bland allt detta ska kunna få receptfria läkemedel?

Som exempel finns det receptfria läkemedel som den mycket kunniga personal som finns inne på apoteken bestämt avråder från: Du ska inte använda det läkemedlet tillsammans med ett annat läkemedel, för det påverkar din kropp negativt. Det blir njurar och lever som blir attackerade fastän medlen är receptfria.

Farmaceututbildningar och liknande innebär utbildning under många år. Man kan nu kanske se mängden som behövs om det ska bemannas på

olika ställen. Kan socialministern lugna Sveriges befolkning och alla oss som funderar med att det på varje plats kommer att finnas människor som är kunniga, kompetenta och så vidare?

Det finns många sådana frågeställningar som man går och funderar på. Sedan är det väl ändå så, socialminister Göran Hägglund, att det bara är en ideologisk fråga att vi ska sälja ut så mycket vi kan?

Anf. 7 HANS ROTHENBERG (m):

Herr talman! Att stå i Sveriges riksdag är en förmån. Att stå i Sveriges riksdag och få diskutera frågor som rör ens övertygelse, det som handlar om ideologi, är en ytterlig förmån. Man blir lite förbryllad när man i debatten hör: Det här är ett ideologiskt argument. Det finns principer bakom varför man fattar beslut.

Jag trodde faktiskt att det var därför vi var i Sveriges riksdag. Jag trodde att vi var här för att företräda de medborgare som har givit oss förtroendet. Det är i det här fallet förtroendet att genomföra en omreglering av Apoteket och det gamla apoteksmonopolet.

Som alltid kommer vi tillbaka till diskussionen huruvida ägarstrukturen i statliga verksamheter över huvud taget får förändras eller ej. Då kommer övertoner om att man är upprörd över utförsäljningar.

Vi har haft den diskussionen om andra bolag, till exempel om Vin & Sprit. Det gav de svenska skattebetalarna och statskassan många miljarder mer tillbaka i värde än vad bolaget i det statliga ägandet självt kunde svara upp emot.

Det handlar inte om utförsäljning utan om att öppna möjligheter. Det var intressant att höra de tidigare talarna. De har hela tiden radat upp argument här för att vårda bolaget och att krama det statliga Apoteksbolaget. Men de nämner inte patienterna och personalen.

Personalen har varit inlåst i ett system där man inte har kunnat starta sin egen verksamhet. De har varit låsta i de bojor som det innebär att inte kunna få vara entreprenör och kunna skapa en frihet, alternativ och möjligheter inom sin yrkesutövning.

Det är nu möjligt. Det är till och med fler farmaceuter som har önskat att få starta egen verksamhet än det finns apotek i Sverige. Det handlar inte om att sälja ut, att slå patienter i bojor och skapa färre alternativ. Det är tvärtom.

I dag finns det ett apotek i Sverige som tillhandahåller mediciner för dem som är sjuka efter kl. 22.00 på kvällen. Jag vet inte om Apoteket C W Scheele som ligger i centrala Stockholm är alternativet för dem som bor i Sorsele att åka till på natten när vederbörande akut behöver medicin till sitt sjuka barn.

Det handlar om tillgänglighet för patienter och att kunna ha ett varierat utbud på platser där det tidigare inte har varit möjligt. Att kunna köpa huvudvärkstabletter på en bensinstation är väl en salvelse för såväl kroppen som själen? Det är betydligt färre CO₂-utsläpp i de produkter som bensinmacken i så fall skulle sälja än vad det är i den bensin som puttrar ut ur avgasrören.

Personalen får möjlighet att skapa alternativ och tillhandahålla och skapa en kundnära kontakt med patienter runt om i landet. Vid apoteksreformen i Norge kunde vi konstatera att det blev fler apotek efter avregleringen.

Jag kommer tillbaka till de argument som florerade när vi hade debatten i våras. I dag är det Sverige som i några veckor till tillsammans med Nordkorea och Kuba fortfarande har kvar apoteksmonopolet. Snart är Kuba och Nordkorea ensamma. Där kan vi tala om ideologisk låsning.

I detta anförande instämde Cecilie Tenfjord-Toftby (m).

Anf. 8 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Tack för många inlägg! Det ger möjlighet att lägga en del saker till rätta. Det finns en del saker som vi kanske inte hade behövt diskutera om vi hade haft propositionen framför oss här i kammaren.

Väldigt många av de argument som nu använts har diskuterats flera gånger tidigare. Det gäller till exempel glesbygdargumenten. Det är en vanföreställning om man tror att det är så att apotek i glesbygd per definition är mindre lönsamma än andra. Då vet man inte riktigt vad man talar om.

Det är också så att hade man läst propositionen hade man känt till det regelverk som gäller för dem som kommer att driva apotek framöver i klustren och att de också kommer att ha en skyldighet att driva vidare de apotek som redan finns.

Hade man följt debatten hade man känt till att i Norge, som nämndes som exempel här tidigare, är det 15 kommuner som aldrig tidigare haft ett apotek som nu har fått ett efterlängtat apotek. Det gör det lättare för medborgarna att få tag i det läkemedel som man behöver utan att behöva lägga många mil under sig på vägen för att få tag i det som man behöver just då. Det är en oerhörd förbättring som inträffat.

Är detta en ideologisk fråga, frågar Ronny Olander? Ja, självklart är det en ideologisk fråga. Men frågan är: Vad får denna ideologi för praktiska tillämpningar?

Med er politik har vi en statlig ägare som äger alla de apotek som finns, och vi har problem när det gäller tillgängligheten i Sverige. Vi har lägre tillgänglighet än i alla andra jämförbara länder. Vi har en lägre servicenivå, och vi har mindre generösa öppettider än man har i andra länder. Det är den praktiska följderna av er politik.

Vi föreslår en ny lösning som innebär att fler aktörer kommer in på marknaden. Jag har till och med fått riksdagen att besluta om detta. Fler aktörer kommer att kunna erbjuda sina produkter. Följden kommer att bli generösare öppettider och bättre tillgänglighet för den småbarnsfamilj som har barn som är täppta i näsan och inte kan sova och håller hela familjen uppe och där barnen far illa för att de inte kan sova. Om de kan ta sig till bensinmacken, Ronny Olander, och köpa nässprej till barnen är de förmodligen väldigt glada över detta.

Ska man fullfölja Ronny Olanders resonemang får man upphöra med alla de olika depåer som finns. Jag befinner mig till exempel på Öland på somrarna. I den lilla Icabutiken finns inte bara mjölk, paprika och grillkorv att köpa, utan där kan jag också köpa vissa läkemedel. Läkemedelsverket har gjort en begränsad lista av receptfria läkemedel, sådant som bedöms kunna säljas utan att vi äventyrar säkerheten, precis som i dag. Samma lista som gäller i dag ska kunna användas i fortsättningen. Jag vet inte om Ronny Olander har någonting särskilt emot att just bensinmackar skulle sälja det här. Det är möjligt. I så fall får han redogöra för detta.

Finns det ett intresse av att kränga mer av receptbelagda läkemedel? är en annan fråga. Det här skulle vara stora bolags önskemål. Då vill jag bara påminna om att när det gäller receptbelagda läkemedel är det så att beslut om vilka läkemedel som du och jag ska ha som patienter fattas av läkare i samråd med patienter. Man förskriver läkemedel. Det är ett förtröende som vi har gett till läkarna och som inte påverkas av hur apoteks-situationen ser ut. Där gäller naturligtvis läkaretiken och det regelverk som gäller där.

Anf. 9 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Det är fascinerande att statsrådet under de minuter han hade på sig inte svarade på interpellantens frågor med hänvisning till interpellationen som jag nyligen har ställt och fått några luddiga svar på. Jag tänker upprepa dem till Göran Hägglund, så att han får möjlighet att nedteckna dem och därmed svara på dem.

Det handlar om direktiv till Apoteket AB. Man hade kallat till en extrastämma som styrelsen inte kände till. När styrelsen fick kännedom om detta meddelade man att man inte tänkte ta del av direktiven, för man ansåg att det äventyrade Apoteket AB. Det ledde till att regeringen sparade styrelsen.

Jag har försökt få ut de här handlingarna. Jag har inte kunnat ta del av dem. Jag vet att även medier har försökt få tag på handlingarna men inte kunnat ta del av dem. Jag har ställt en skriftlig fråga till statsrådet om jag kan ta del av handlingarna och om riksdagen kommer att kunna ta del av dem. Jag har inte fått något svar på det heller, utan en hänvisning till att de inte lyder under offentlighetsprincipen, vilket inte är svar på frågan.

Jag upprepar: Betyder det här svaret att Göran Hägglund vet vilka restriktioner som Apoteket Omstrukturering AB har uppställt i ägarinstruktionen till Apoteket AB? Är Göran Hägglund förhindrad att berätta om ägarinstruktionerna, eller känner han inte till dem? Finns det någon som kan granska ägarinstruktionerna till Apoteket AB? Om Riksrevisionen, en fristående organisation som självständigt kan granska vilket bolag de vill, skulle vilja gå in och granska, kan de då ta del av handlingarna? Och vore det inte viktigt att vi i riksdagen kunde ta del av de här instruktionerna till Apoteket AB? De har uppenbarligen lett till att den styrelse som var satt att försvara bolaget utifrån aktiebolagslagen har sagt att man äventyrar hela bolagets framtid och att man äventyrar läkemedelsförsörjningen.

Kan statsrådet här och nu garantera att Sverige inte riskerar läkemedelsförsörjningen genom den här förändringen? Kan statsrådet också här, med hänvisning till det svar vi har fått, garantera att både svenska folket och landstingen, för det är naturligtvis landstingen som kommer att betala en stor del av läkemedelskostnaderna, får sänkta läkemedelspriser? Kan han garantera att det finns fler öppna apotek efteråt? Och kan han garantera att det inte blir som i Norge, med ökade läkemedelskostnader för både det norska folket och den norska staten?

Herr talman! Jag hoppas att statsrådet har tid att svara på de frågor jag har med anledning av hans svar på interpellationen.

Anf. 10 BRITTA RÅDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag fick inte heller svar på en del av de frågor jag ställde. Det handlar om apoteken i glesbygden. Är ministern beredd att garantera särskilda åtgärder så att läkemedelsförsörjningen ändå kommer att tryggas? När vi pratar om glesbygd handlar det också om människor som bor utanför den kanske lilla tätorten och har tio till tolv mil till den för att besöka sitt apotek.

En annan fråga är hur man garanterar läkemedelssäkerheten och kunskapen hos personalen om det släpps fritt. Om man jämför med andra länder där det är möjligt att gå in på apotek och köpa nästan vad som helst utan recept kan man fundera: Om det släpps helt fritt i Sverige också, hur garanteras detta?

Vad jag menar är att det viktigaste för regeringen är: Sälj ut, sälj ut! Förutom det har det varit att sänka skatterna; det är bekant. Det är de två viktigaste frågorna.

Jag vill inte påstå att apoteken i glesbygden är lönsamma. Det har jag svårt att tro, eftersom det bor så lite folk där. Men de bör ändå garanteras försörjning av läkemedel.

Anf. 11 FINN BENGTSOON (m):

Herr talman! Det här är både en ideologisk debatt och en annan debatt som handlar om sakfrågor. Vi tar det ideologiska först.

Här har nu två debattörer, interpellanten och en till, varit uppe och krävt att socialministern ska garantera både det ena och det andra. Precis som det står i svaret handlar detta om en reform med kunderna i fokus, någonting som socialdemokratien uppenbarligen inte förstår. Det man däremot garanterar från oppositionen, om jag hörde rätt, är att man vill bibehålla och kanske försämlra tillgängligheten, när vi redan har den sämsta tillgängligheten i jämförbara länder till våra läkemedel när vi behöver dem. Man vill garantera en fortsatt ofrihet för dem som arbetar i verksamheten att efter eget huvud få starta och driva verksamhet. Man vill garantera att vi tillhör den lilla klick av kommunistiska diktaturer som fortfarande har kvar detta monopol. Man vill kort sagt garantera att vi backar fortare än kvickt, inte in i framtiden, utan tillbaka till urtiden. Det är pinsamt att höra detta när svenska folket har valt ett annat alternativ i ett öppet demokratiskt val.

I sakfrågan får vi höra ett fantastiskt resonemang av Ronny Olander, nämligen att den lägre tillgänglighet vi har i Sverige faktiskt är gynnsam. Den är så gynnsam att man egentligen slipper använda läkemedel, som enligt Ronny Olander uppenbarligen är en fara för hälsa och liv och lem. Med det resonemanget borde vi stänga alla apotek och förbjuda läkemedel. Det är en väg som vi möjligtvis inte bör vandra.

Ronny Olander ställer den omöjliga frågan om någon här i Sverige inte har fått läkemedel i tid. Det kan jag svara Olander på. Det har verkligen varit så. Problemet är att vi bara har ett enda nattöppet apotek i hela landet. Om man av till exempel sjukvårdsupplysningen får besked om att man behöver läkemedel får man dessutom uppsöka sjukvården och konsumera dyrbar tid av vården för att få ett ganska banalt läkemedel utskrivet eller rekommenderat som man själv hade kunnat ordna om man kunnat köpa det på ett av de leveransställen vi nu kommer att få många fler av.

Anf. 12 LENNART AXELSSON (s):

Herr talman! Att man i och med att man vann valet fått mandat från svenska folket att göra detta kan säkert hävdas. Jag tror dock inte att jag hittat någon bland alla de människor jag träffat som tycker att detta är en jättebra idé. Hur starkt mandatet är kan man därför fundera över.

Att Hans Rothenberg inte vet hur partierna tagit ställning i delar av dessa frågor kan jag ha viss förståelse för, men att inte heller socialministern verkar veta det gör mig lite bekymrad. När man blandar ihop icke receptbelagda mediciner med sådana som är receptbelagda blir det naturligtvis knepigt för dem som lyssnar att veta vad vi står för.

Vi har sagt att vi tycker att det är helt okej att öppna upp för att sälja läkemedel på Ica, Konsum och så vidare. De nässprejer och huvudvärkstabletter som utgjorde en ganska stor del av Göran Hägglunds inlägg är inte vad vi i dag diskuterar. Vi säger att man ska behålla apoteksmonopolet när det gäller de receptbelagda läkemedlen men göra det möjligt att köpa vissa receptfria läkemedel, såsom allergimedicin och nässprej, i andra butiker, exempelvis Konsum. Men – och det är ett viktigt men – för att detta ska kunna tillåtas måste läkemedelssäkerheten alltid garanteras. Det ska alltid finnas farmaceuter tillgängliga på de ställen där sådana läkemedel säljs.

Det handlar alltså om den stora och viktiga delen av vår gemensamma hälso- och sjukvård, inte i första hand om huvudvärkstabletter.

Anf. 13 RONNY OLANDER (s):

Herr talman! Det är intressant att så många meddebattörer tar upp dessa viktiga frågor.

Det jag sade om bensinstationer och annat var just utifrån en kontroll- och säkerhetsaspekt. Det är viktigt att veta vilka som jobbar på de olika ställena, även om det finns en lista; jag har också varit på Öland och sett listan. Lennart Axelsson förklarade det hela väldigt bra. Det jag pratade om gällde alltså någonting helt annat.

Sedan måste det vara lite pinsamt för Göran Hägglund att ha sådana meddrabanter, även om jag förstår att han inte kan styra över det, som snackar om kommunistdiktaturer och det ena med det andra. Detta ska väl vara en saklig debatt om huruvida man ska säkerställa att det verkligen finns läkemedel för människorna ute i landet.

Det jag sade om ett EU-perspektiv handlar om att ingen kommer hit och skapar stora kluster, tar över verksamheter, utan för att tjäna pengar. Det är inga välgörenhetsfirmor som kommer hit och säger att de ska göra detta för Sveriges befolkning. De har naturligtvis ett intresse av att sälja. Det är därför de i så fall kommer hit. De borgerliga ledamöterna får hyfsa till debatten, för annars blir det, som jag sade, nästan pinsamt.

Jag frågade om inte socialministern tycker att Apoteksbolaget har fungerat, om det finns några svenskar som inte har fått läkemedel, även om man alltid kan hitta enstaka sådana fall. Vi är också beredda att göra detta för dem som behöver receptfria läkemedel.

Som det sades är det här också en ideologisk fråga. Alliansen sålde ut Vin & Sprit i Åhus. 50 miljarder fick man till statskassan. De pengarna är borta, det finns inte en krona kvar. I stället lånar man 100 miljarder i den kommande budgeten. Det är alltså en ideologisk fråga. Alliansen vill privatisera, sälja ut statens egendomar. Det är vad det går ut på. Det för-

står vi efter denna debatt. Jag tackar Finn Bengtsson och Hans Rothenberg för det klargörandet.

Anf. 14 HANS ROTHENBERG (m):

Herr talman! Vi är inne i en tid när debatten om att tillhandahålla vaccin mot svininfluensan är livlig. Hinner vaccinet komma i tid? Kommer man att i tid hinna vaccinera människor som behöver det? Ska vi få tillgång till vaccinet? Ska vi i Sverige få tillgång till mediciner som människor, medborgare, behöver?

När svininfluensan kanske kommer i en andra våg och lägger stor belastning på såväl Apoteket AB som de fristående apotek som förhoppningsvis öppnar inom kort står vi i Sveriges riksdag och diskuterar huruvida vi ska behålla monopolet, minska tillgängligheten, se till att inte skapa möjligheter för människor som behöver få tillgång till detta.

Reformen om avreglering av apoteksmonopolet handlar dels om receptbelagda mediciner som ska säljas via apotek, dels om receptfria läkemedel som patienter, medborgare, ska ha tillgång till på andra platser än på de apotek som landet runt vanligtvis stänger kl. 18.00. Det är i dag lättare att dygnet runt få tag på hälsoskadlig tobak än att kunna köpa magnecyl på apoteket eller i någon annan butik. Det är i dag lättare att köpa öl, må vara 3,5-procentig folköl, i butiker dygnet runt, flera dagar i veckan, när apoteket har stängt.

Jag har ännu inte hört någon från oppositionssidan tala om patientperspektivet och personalperspektivet. Lennart Axelsson har inte mött någon som applåderar reformen. Välkommen till verkligheten! Kom ut och möt de 1 100 farmaceuter som gärna vill starta eget. Sunt förnuft är en bra ideologi i detta sammanhang.

Anf. 15 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Apoteket och vem som ska äga det är en oerhört viktig fråga för svenska folket. Det hela är kanske inte så enkelt som flera av talarna på den borgerliga sidan framfört. Det handlar om vad som är viktigt för samhället, att gemensamt äga för att kunna vara säkra på att det finns en trygg försörjning för alla, oavsett var i landet man bor. Där någonstans måste man börja.

Jag blir lite rädd när jag hör socialminister Göran Hägglund nästan lite grann raljera över barn som är täppta i näsan och att man då ska kunna åka till bensinmacken. Det är inte det som är bekymret. Som Lennart Axelsson tydligt redogjorde har vi ingenting emot att man redan i dag kan köpa vissa av dessa produkter i livsmedelsbutiker. Det har man kunnat göra på Öland – även jag är sommarölännning – de senaste 20 åren. Det är inte där problemet ligger. I stället handlar det om de receptbelagda läkemedlen, om att kunna vara säkra på att de är tillgängliga för oss medborgare.

I grund och botten handlar det inte, åtminstone inte för oss socialdemokrater, om farmaceuterna och deras vardag. Det är inte det allra viktigaste utan folket som bor ute i landet och tillgängligheten för dem. Jag bor i Småland, i Uppvidinge kommun i Kronobergs län. Vi har i dag två apotek. Båda ska privatiseras. När det gäller en liten kommun som Uppvidinge med 9 500 invånare kan man fundera på konkurrensen med Vetlanda och Växjö, särskilt med tanke på hur det ser ut med den så kallade

butiksdöden i dag. Också de bensinmackar som man i det här sammanhanget kan värna om försvinner i glesbygden, liksom en hel del annan försörjning.

Hur är det, ministern, ska de privata apoteken agera under konkurrenslag och marknadskrafter? I så fall kan man fundera på hur marknaden ser ut och på möjligheten att få tillräckligt många kunder för att över en cykel – inte bara när svininfluensan kommer – få en ekonomi i balans i företaget. Målet måste vara att man, när man driver ett företag, vill gå med vinst, oavsett vilka varor man handlar med. Också när man driver apotek i glesbygden är väl vinstintresset det övergripande målet.

Då är frågan: Finns det tillräckligt kundunderlag? Har man gjort en konsekvensanalys utifrån att man ute i glesbygden vet att det finns tillräckligt med underlag för att det kommer att bli fler apotek? Det är ju vad ministern står här och säger. Det kommer att bli bättre service, säger han. Om den konsekvensanalysen finns – redogör för den för oss här i kammaren! Det skulle vara värdefullt att få ta del av den.

Jag vet inte exakt hur det är i Norge. Men ligger verkligen alla de nya apotek som har startats i och med reformen i glesbygd? Eller är det snarare i småstäderna eller tätorterna runt omkring som man har startat de nya apoteksföretagen?

Till sist: Om det nu är problem med öppettiderna – varför gör man då inte ett ägardirektiv och förändrar öppettiderna så att apoteken kanske kan ha öppet året runt? Är det inte det som är lösningen?

Anf. 16 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det var många frågor. Jag ska försöka vara någorlunda strukturerad i svaren.

Varför inte ge direktiv till Apoteket och säga åt dem att ha öppet några timmar till? Apoteket säger då: Det kan ni väl göra, men då får ni vara beredda att betala en del för det. Apoteket AB är ett företag. Vi kan som skattebetalare ge dem extra pengar för att klara av detta. I avvägningen i budgetsammanhang ska man då välja det ena eller det andra. Då tror inte jag att det lämpliga är att vi lägger pengar på att öka öppettiderna. I stället öppnar vi marknaden, får konkurrens och får nya företag som kommer in på marknaden. Nya apotek slår upp sina dörrar.

Som jag sade tidigare är det 15 kommuner i Norge som tidigare aldrig har haft ett apotek. De ligger utspridda över hela landet. De har nu fått sitt första apotek. Det är naturligtvis ett otroligt framsteg för de människor som bor där att kunna gå till apoteket och få kvalificerad rådgivning.

För den som till äventyrs skulle ha glömt bort vad vi har debatterat i kammaren många gånger tidigare och vad som har stått i propositionen när det gäller glesbygd kan jag berätta att nya apoteksaktörer åläggs ett ansvar för apotekstäckning i landet. Vi reglerar deras ansvar, vilket gör att de inte kan lägga ned apotek. Dessutom kommer Apoteket AB att behålla sina ombud, och de är ju många som bekant.

Utöver detta kan vi förvänta oss att vi får ytterligare apotek i form av bensinmackar, Icabutiker, Konsumbutiker eller vad det nu kan finnas för rörelser runt om i glesbygden som kommer att tillhandahålla detta. Intäkterna kommer naturligtvis också att innebära ett täckningsbidrag till de här företagen, vilket gör att en verksamhet som kanske har varit på fallrepet kan finnas kvar – vad vet jag? Det får framtiden utvisa. Men täck-

ningen i glesbygd och tillgängligheten till läkemedel i glesbygd kommer att öka i och med de beslut som vi fattar.

När det gäller ägardirektiven skrivs det i själva interpellationen en del om direktiven från omstruktureringsbolaget till Apoteket AB. Det är rätt att Apoteket AB har fått sin frihet begränsad. Det beror helt enkelt på att de ska gå från 100 procents marknadsandel ned till att bli väsentligt mindre. Apoteket AB kommer fortsatt att vara en central aktör på området, men de makar på sig lite grann för att nya aktörer ska komma in. Apoteket finns kvar och har sitt ansvar. Nya aktörer kommer in och kommer också att ikläda sig ett ansvar.

Britta Rådström ställer en fråga och jämför med andra länder där man kan gå in på ett apotek och köpa allt. Då glömmer man bort den svenska lagstiftning som ligger i grunden. Man kan inte på ett apotek – vem som än äger det – gå in och köpa vad som helst. Receptbelagda läkemedel förskrivs av läkare. Sedan kan de hämtas ut på apotek vare sig de är statligt ägda eller drivs i annan form. Det är en del av poängen med det hela.

Vi hamnade i en situation där Apoteket AB:s styrelse ville utnyttja den möjlighet som nu finns till att expandera. Vi ville vara tydliga med att vi var inne i en period där man ska vara försiktig därför att företaget ska gå ned i storlek. Det ska skalas ned till ett annat format för att möjliggöra för nya aktörer att komma in. Där hamnade vi i en konfliktsituation som gjorde att styrelsen avgick. Nu finns en ny styrelse som jag bedömer har den kompetens och det kunnande som fordras för att kunna se till att Apoteket AB är en fortsatt stark kraft på marknaden.

Anf. 17 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag ska göra ett tillägg till den garanti som regeringen gav när det gäller apoteken. Den garantin kommer de nya apoteken att vara ansvariga för bara under tre års tid. Efter tre år får de göra precis som de vill. Då kan man lägga ned alla nya apotek som har uppstått i glesbygden, om det nu skulle vara så.

Man kan sänka lönsamhetskraven på Apoteket AB om man vill ha fler apotek och ökad tillgänglighet. Man har alla möjligheter i världen att ändra ägardirektiven, precis som Carina Adolfsson Elgestam sade.

Jag kommer tillbaka till frågorna, herr talman. Jag kanske är lite tjatig i debatten, men den har ju handlat om de ägarinstruktioner som Apoteket Omstrukturering AB har gett till Apoteket och som jag som riksdagsledamot inte kan ta del av.

Jag har frågat om detta betyder att statsrådet Göran Hägglund vet vilka restriktioner som Apoteket Omstrukturering AB har ställt upp i ägarinstruktioner till Apoteket AB. Är Göran Hägglund förhindrad att berätta om dessa ägarinstruktioner? Känner han inte till dem? Finns det någon som kan granska ägarinstruktionerna? Om Riksrevisionen mot all förmodan skulle vilja granska affären – kan de då ta del av ägarinstruktionerna för att kunna se om allting har gått rätt till?

Vad är anledningen till att vi i riksdagen och medierna förvägras att se instruktionerna till Apoteket AB? Jag kan förstå att medierna inte kan ta del av allting, men vi riksdagsledamöter kan ta del av information som sedan sekretessbeläggs. Hägglund har hittills inte velat tala om varför han inte vill göra så.

Vilka är argumenten för att hemlighålla instruktionerna till Apoteket AB? Skulle det, precis som Per Båtelson sade, visa att hela verksamheten och läkemedelsförsörjningen hotas? Det är allvarliga ord som har framförts. På något sätt verkar det som att en del har kommit ut, men vi i riksdagen kan inte ta del av detta, herr talman. Det tycker jag är allvarligt. Och jag tycker att det är allvarligt att Göran Hägglund trots upprepade frågor inte har kunnat svara på varför vi inte får ta del av ägarinstruktionerna.

Anf. 18 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Det är inte utan att man blir lite förvånad när man hör Sveriges socialminister säga så här angående kostnaderna för längre öppettider på apoteken: Bekymret, och anledningen till att man inte gör förändringar i ägardirektivet, är att det skulle bli för dyrt, för då måste vi betala för det.

Jag blir lite förvånad. Om man nu ska driva ett apotek, är farmaceut och har kostat på sig en bra utbildning – ska man då ha lägre inkomst när man är privat företagare och driver ett apotek? Är det detta ministern egentligen menar? Oavsett vem som driver apoteket kostar det ju pengar. Det kostar pengar oavsett om det sker i statens regi eller privat. Jag antar att vi ska följa avtal om löner och annat på marknaden.

Ministern svarade inte på frågan. Är det så att apoteken även i glesbygden ska lyda under konkurrenslag och under det som är kopplat till marknadskrafterna? Jag tar för givet att det är så om man ska driva ett privat apotek. Har man gjort en konsekvensanalys av detta så att man vet och har sett att det är möjligt? Ministern säger att det inte går att lägga ned apotek. Om de inte går med vinst ska det ändå inte kunna gå att lägga ned dem.

Men vad ska då hända om man är företagare och äger ett apotek som inte går med vinst? Ska samhället gå in och ta över, eller ska det komma någon annan? Det måste väl ändå bygga på lönsamhet? Det är det här som blir så konstigt.

Utifrån de besked som ministern ger här i kammaren i dag i de olika frågor som vi har ställt är jag ännu mer orolig inför framtiden, framför allt när det gäller glesbygden. För städerna, där marknaden råder och där det finns ett stort kundunderlag, är jag inte så orolig. Det handlar framför allt om glesbygden. Det här är läkemedelsförsörjning. Det måste vara en rättighet för alla.

Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Den process som apoteksmarknaden genomgår måste ske med stor försiktighet. Därför tar vi steg för steg för att säkerställa att vi klarar bland annat frågor som rör läkemedelsförsörjningen.

Det här finns reglerat genom en mängd olika beslut som handlar om att läkemedelsförsörjningen ska vara säker, ändamålsenlig och hållbar, på både kort och lång sikt.

Allt det här framgår av propositionen och har beslutats i vederbörlig ordning av Sveriges riksdag.

När det gäller frågan om det här är en ideologisk fråga återkommer jag till att vi som tror att marknaden är bättre på att distribuera saker och ting självklart tror att det här är en bra lösning. Men vi tror inte att det här

går att göra utan en tydlig reglering. Därför talar vi inte om en avreglering, utan detta är en omreglering som gör att fler aktörer kan komma in och vara verksamma.

Detta gör att vi kommer att få konkurrens på det här området. Det här kommer att innebära att vi får en högre servicenivå, att vi får längre öppettider och att vi får fler apotek i Sverige.

Vi har säkerställt, genom en lång rad beslut, att vi kommer att kunna säkra tillgången på apotek också på glesbygden. Där kan man vara orolig, men vi kan säkra att det där kommer att finnas åtminstone lika många apotek som det finns i dag. Men jag tror att det kommer till fler.

När det gäller dokumentationen omkring den process som vi nu är igenom kommer naturligtvis riksdagen tids nog att få den. Just nu befinner vi oss i ett känsligt läge med en budgivning. Allting kommer naturligtvis att redovisas sedermera.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2009/10:20 om rätten till barnomsorg på obekväm arbetstid

Anf. 20 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Peter Hultqvist har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att med hänvisning till förslaget till ny skollag skapa större klarhet kring föräldrars rätt till barnomsorg på obekväm arbetstid.

I dagens skollag, den som gäller nu, framgår att förskoleverksamhet ska tillhandahållas i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärsarbete eller studier eller barnets eget behov. Av förarbetena till bestämmelsen i dag anges att det inte finns något krav på att erbjuda barnomsorg vid andra tider än vad som kan anses som normal arbetstid på vardagar men att det ändå är önskvärt att så sker.

Motsvarande bestämmelse finns i förslaget till ny skollag som för närvarande bereds inom Regeringskansliet. I kap. 23, som rör annan pedagogisk verksamhet, som det heter, framgår av 5 § att kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg under så kallad obekväm arbetstid.

Utgångspunkten för det här förslaget är, som jag har svarat Peter Hultqvist i en tidigare interpellation i samma fråga, att det är önskvärt att föräldrar med så kallade obekväma arbetstider får sitt behov av omsorg tillgodosett men att detta bör prövas av kommunen i varje individuellt fall.

Anf. 21 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Tack för svaret! I förslaget till ny skollag markeras under rubriken "Erbjudande av förskola" följande:

Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Det här är en markering om att kommunerna inte behöver erbjuda förskola. Någon sådan markering finns inte i 1985 års skollag.

När det gäller omsorg är förslaget uttryckt som en strävan att kommunerna ska erbjuda detta på så kallad obekvämtid. Det innebär enligt förslaget att det inte ska vara möjligt att avskaffa tillgången till kommunalt finansierad omsorg för barn vars föräldrar förvärvsarbetar under obekvämtid.

Samtidigt markeras följande:

Å andra sidan innebär det ingen rättighet att i enskilda fall få omsorg under obekvämtid. Föräldrars ansvar för att hitta lösningar när det gäller barnets behov kvarstår.

Slutligen konstateras: Förslaget innebär därför inte några utökade ekonomiska krav på kommunerna.

Lagförslaget skapar alltså ingen större klarhet om vad som egentligen gäller.

Handeln, järnverk, gruvor, IT-sektorn, tjänsteföretag och posten är bara några exempel på olika branscher och arbetsplatser där man har obekväma arbetstider.

Hur är det med arbetslinjen, ministern? Ska inte människor ha möjlighet att utföra sitt arbete? Ska man inte underlätta för dem som arbetar skift när det gäller att lösa barnens omsorgsbehov? Hur ska det så kallade livspusslet gå ihop?

Det här svaret är allmänt och till intet förpliktande. Det flyttar inte fram positionerna. Det förändrar egentligen ingenting i förhållande till hur det ser ut i dag.

Jag ställer den här interpellationen. I och med att man tar upp det här i den nya skollagen finns det ju all anledning att debattera den här frågan igen.

Vi kommer från socialdemokratiskt håll, när den här lagen ska hanteras i riksdagen, att kräva en skärpning av lagstiftningen på den här punkten. De som arbetar på obekvämtid ska ha rätt till en trygg och fungerande omsorg för sina barn. Det är vår uppfattning.

Vi markerar vikten av att det sker genom att i vår alternativa budget nu anslå 100 miljoner kronor för ändamålet. Det är en början från vår sida i en fråga som vi anser måste lösas.

För oss är behovet viktigast, barnens och föräldrarnas behov av en trygg och fungerande omsorg. Det är viktigare än att hänvisa till kommunallagen.

Att svara föräldrar som för sitt arbete och uppehälle är i behov av omsorg på obekvämtid ”vi kan inte göra någonting åt det här, för det strider mot det kommunala självstyret” tycker jag inte riktigt håller när man konfronteras med verkligheten i de här frågorna.

Nej, avsätt en del statliga medel! Samarbeta med kommunerna om det här! Skärp texten i förslaget till ny skollag! Då skulle någonting kunna börja hända. Men med de här skrivningarna, med de här förslagen, skapar man egentligen ingen klarhet. Man flyttar inte fram positionerna en enda millimeter. Man förändrar ingen verklighet över huvud taget.

Mina frågor är egentligen: Varför är ministern inte beredd att göra skillnad? Varför är ministern inte beredd att flytta fram positionerna? Varför är ministern inte beredd att göra någonting över huvud taget när det gäller den här frågan?

Anf. 22 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Precis som Peter Hultqvist före mig var inne på är det fler och fler som arbetar på oregelbundna arbetstider. Jag tänker delge ministern ett exempel.

Det är måndag, och snart ska Elin och Albin till dagis. Just den här dagen är det lite problem i familjen, för det är lite knepigt att lösa det här med barnomsorgen.

Pappan i familjen jobbar dagtid men kommer inte hem förrän kl. 19. Mamman jobbar kvällsskift inom vården. Det handlar om att få familjelivet att gå ihop mellan kl. 18 och 19 på kvällen. Vid tio tillfällen på sex veckor har man ett bekymmer för hur man ska få barnomsorg. Detta får man alltså lösa med hjälp av goda vänner, släkt och anhöriga.

Det kan inte vara acceptabelt i dagens samhälle med tanke på hur arbetslivet har förändrats och med tanke på arbetslinjen. Och det är ju det vi vill. Vi vill väl att människor ska komma ut i arbete och ha möjlighet till arbete.

I dag vet vi att det finns framför allt kvinnor som kommer i kläm. Arbetslösa som söker arbete och får ett jobb inom ett yrke där det ingår kvällsarbete och nattarbete får kanske ingen barnomsorg eftersom det inte är så många kommuner som tillhandahåller det.

Det finns kommuner som tillhandahåller barnomsorg på obekvämt arbetstid, men i och med att det inte är ett krav eller en rättighetslagstiftning är det inte alla kommuner som tillhandahåller det.

Då kan kontentan bli, vilket ett flertal tyvärr vittnar om, att man inte kan söka ett visst arbete. Det finns också de som är anställda på arbetsplatser där arbetsledningen eller företaget lägger om arbetstiderna. Det kan vara en omläggning av arbetstiderna till treskift. Man klarar inte det som småbarnförälder om det inte finns tillgång till nattis i kommunen. Kontentan av det kan bli att man blir tvingad att säga upp sig för att man inte klarar barnomsorgen.

Alla har inte i dag nära och anhöriga som kan ställa upp och hjälpa till när man behöver lösa detta. I ett modernt Sverige där vi tycker att jobben är viktiga borde rättigheten till barnomsorg på obekvämt arbetstid, det vill säga efter kl. 18 på kvällen och fram till kl. 6 på morgonen, vara samma rätt som att få barnomsorg på dagtid.

I svaret sägs att det är önskvärt och eftersträvansvärt. Det hjälper inte Ellens och Albins föräldrar när de funderar på hur de ska få livet att gå ihop.

Det känns väldigt märkligt med det svar som Peter Hultqvist har fått. Man är inte från regeringens sida beredd att ta det här steget. När man ändå ser över skollagen och ändå håller på att göra förändringar vore det bättre att gå till att det blir en rättighetslagstiftning.

Det är en fråga som vi s-kvinnor driver på. Vi tycker att detta är viktigt. Vi är oerhört glada över att Socialdemokraterna är beredda att ta ett steg i rätt riktning i den här frågan till skillnad från regeringen som tror att man kan klara sig med önskvärt och eftersträvansvärt.

Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det är oerhört vilken kritik jag får för denna regel. Sanningen är att det är exakt samma regel som denna regering föreslår som den gamla socialdemokratiska regeringen har haft sedan 1985 års skol-

lag. Under alla de tolv år ni satt i regering var det exakt samma regel som den som vi nu föreslår. Men nu är ni kritiska i opposition. Varför ändrade ni inte regeln när ni satt i regering?

Jag vet varför ni inte ändrade den. Utöver allt det ni säger finns det en liten detalj som ni inte nämnde. Ska man införa en rätt på det ni säger kostar det en halv miljard kronor om året. Det kostade knappt 400 miljoner när Skollagskommittén gjorde beräkningen, men den beräkningen är tio år gammal. Bedömningen är att det i dag kostar uppåt en halv miljard, mellan 400 och 500 miljoner – om året.

Den detaljen glömde ni att nämna. I det budgetförslag som Socialdemokraterna har lämnat till riksdagen för nästa år är det bara 20 procent av den summan som är täckt. Det ni står och säger saknar täckning i era budgetförslag. Det är klart att det går att kritisera mig för att inte alla barn får vara på nattis, men i ert eget partis budgetförslag finns det inga sådana förslag, inte tillnärmelsevis.

Ni kan stå och säga hur mycket som helst att ni ska lägga förslag i riksdagen om nya paragrafer. Det kan ni väl göra, men pengarna måste på bordet. Det kostar pengar om man ska ha förskollärare anställda på natten.

Peter Hultqvist gör en stor sak av att det står att förskola inte ska tillhandahållas på natten. Då måste vi reda ut begreppen lite. Det vi diskuterar måste väl ändå vara barnomsorg på natten, inte förskola, den läroplansstyrda verksamheten med undervisning.

Nattetid handlar det om att barnen i allt väsentligt ska sova med någon vuxen närvarande. Det är väl inte den läroplansstyrda verksamheten vi talar om då. Så fungerar inte läroplanen i mitt skolväsen i alla fall. Det är väl barnomsorg vi talar om. Peter Hultqvist gjorde en stor sak av att det stod att förskola inte ska erbjudas, men det är klart att det är barnomsorg vi talar om nu, att man ska ha tillsyn för barnen.

Då är regeln den som den gamla regeringen hade och som vi föreslår. Vi förstärker det något i skrivningarna. Man ska ha rätt till en individuell prövning, men det finns ingen rätt att till sist få nattis om kommunen prövar det och säger nej. Man kan inte gå till domstol efteråt.

I det exempel som Carina Adolfsson Elgestam tar upp skulle inte ens med den mest långtgående rättighetslagstiftning Ellens och Albins föräldrar få rätt till nattis. Om man är ett gift par och, om jag förstod det rätt, kvinnan jobbar i vården kommer även med en rättighetslagstiftning – om man inför det och lägger en halv miljard – kommunen att säga till den familjen att hon faktiskt får be sin arbetsgivare att flytta arbetstiden till dagtid.

Ska man tillgodose Carina Adolfsson Elgestams exempel med rätt till nattis talar vi om många miljarder i kostnad. Det är inte som med allmän förskola att alla har rätt till det. Man skulle kunna ha en bestämmelse i skollagen om att man har rätt till det efter en mycket sträng prövning när man har uttömt alla andra möjligheter med att flytta sin arbetstid och med morfar och farmor och allt vad det är. När inget sådant fungerar skulle man kunna få rätt till det. Men även då kostar det en halv miljard om året, och ni avsätter 100 miljoner i er budget.

Er kritik mot mig skulle vara lite mer trovärdig om det fanns en tillstymmelse till förslag i ert eget partis budget som tillgodoser det ni säger med den höga retoriken.

Anf. 24 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Om ministern försökte lyssna i stället för att göra retoriska knep vore det mycket enklare. Jag bara nämner vad man skriver om förskolan i det här förslaget till lagstiftning som inte står i 1985 års skollag. Jag frågar mig varför det är så viktigt att markera just det.

Debatten handlar om omsorg. Det är det vi diskuterar. Andan i så mycket av det ni skriver är att det inte ska göras något åt den här frågan. Det finns ingen vilja, bara hinder, problem och undanflykter. Det är det intryck som ministern ger här.

Den paragraf som ni har skrivit innebär egentligen ingenting som flyttar fram någon position. Oavsett om vi har haft socialdemokratisk regering eller hade borgerlig regering i början på 90-talet går tiden och samhället utvecklas och förändras. Det blir mer moget att ta vissa steg vid vissa tidpunkter. Vi tycker att det börjar bli moget att lösa den här frågan nu definitivt, oavsett vilka regeringar vi har haft tidigare.

Det argument som du lyfter fram om varför s-regeringen inte gjorde någonting håller inte heller. Det är bara en undanflykt för att du inte vill ta det här ansvaret i dag.

När det gäller pengarna finns det nog ingen i den här kammaren som med exakthet kan reda ut hur mycket det här kostar. Om viljan fanns att lösa det här satte man sig ned med kommunerna och diskuterade igenom frågan och tittade på hur man löser det ekonomiskt. Man kan till och med titta på en blandfinansiering med kommunala och statliga medel. Man kan se på olika former.

Det vi gör till skillnad mot er är att vi nu i vår alternativbudget markerar ett första steg med 100 miljoner. Vi har i alla fall 100 miljoner. Du har 0 kronor. Du har 0 kronor till detta. Det visar väl om något att du inte vill, att ni inte är intresserade och att ni försöker hitta hinder i stället för möjligheter.

Vi är beredda att ta steg och försöka ta tag i den här frågan. Vi anser att tiden definitivt är mogen.

En lagstiftning där man å ena sidan pekar på skyldigheten för kommunen och å den andra sidan understryker att det inte finns någon rättighet till plats på obekvämtid blir för en allmänhet som sitter i det här trångmålet rätt så obegriplig. Det inträffar från tid till annan att människor sitter i en specifik situation och börjar leta i lagtexter och annat för att se vad de har för rättigheter.

Då söker man vägledning. Det här blir någon sorts moment 22. Man kommer fram till att man har rätt fast man inte har rätt. Det är den typ av lagstiftning vi producerar år 2009. Sedan får det vara hur det vill med vilka regeringar som har suttit tidigare.

Vi är självständiga människor i någon sorts utveckling, kan man hoppas. Då är det dags att ta det här steget nu, ministern.

Man för bort ansvaret från kommunen till föräldern i de här förarbetena. Man markerar att man ska titta på föräldrarnas egna möjligheter att ordna omsorgen för sina barn. Det är oerhört viktigt att det undersöks. Det är nog så att det är det första som undersöks i de här fallen: På vilket sätt kan jag fixa det här på ett eget sätt? Det är det många får göra i dag.

Just den typen av markeringar visar att det inte finns vilja i botten på det som ni skriver. Det är undanflykter som är grejen.

Ni borde kanske ta lite intryck av den här debatten. I stället för att använda retorik där ni försöker slå tillbaka på olika sätt och hänvisa till gammal lagstiftning och regeringar som har avgått bör ni titta på hur nuläget ser ut.

Bör detta lösas i ett modernt samhälle eller bör det inte? Jag anser att det bör lösas. Vad anser ministern?

Anf. 25 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Det är inte utan att man blir lite mörkrädd när man lyssnar på ministern som har ansvar för skolan och förskolan. Jag tänker på den syn han har på familjen och framför allt på kvinnan och på jämställdheten.

Till Ellens och Albins föräldrar är hälsningen att oavsett om det skulle införas en rättighetslagstiftning om nattis så skulle de inte få någon omsorg ändå. Men det just den här familjen i Vislanda skulle behöva är barnomsorg lite senare på kvällen. Just den här familjen är inte i behov av nattis.

Oavsett det säger ministern att då ska hon be sin arbetsgivare att få ändra sin arbetstid till dagtid. Jag vet inte vad ministern har för erfarenhet av att samtala med sin arbetsgivare om att förändra sin arbetstid. Det är inte alltid det allra enklaste.

Det som jag också tycker är allvarligt är att ministern på något sätt försöker spela bort korten i den här frågan genom att gå tillbaka och säga att vi gjorde ingenting. Men det är inte riktigt sant, för det var faktiskt så att i slutet av förra mandatperioden hade vi tagit några små steg framåt just i den här frågan. Vi hade sett att behovet av barnomsorg på obekväma arbetstid hade ökat, delvis för att fler jobbar på kvällar men också för att fler jobbar på nätterna som en följd av hur arbetslivet har förändrats.

Därför hade vi tagit några kliv åt det här hållet, men det var ingenting som den här borgerliga regeringen var intresserad av. Därför tog man inte tag i och fortsatte med detta. Det ministern säger är alltså inte riktigt sant.

Att sedan säga att man har rätt till en individuell prövning men därmed inte rätt till omsorg – då har man ju inte kommit någonstans.

Anf. 26 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det är sådana otroliga anklagelser mot mig och regeringen. Det skulle vara lite trovärdigare om ni hade anslagit pengar till det ni står och kräver, men ni har ju inte det. 500 miljoner kostar det. Då är det fortfarande en mycket sträng prövning, och det var det jag sade till Carina Adolfsson Elgestam: De 500 miljoner som en rättighet skulle kosta vid en sträng prövning kommer inte att tillgodose det exempel hon tar upp här. Det är inte det som vi föreslår, utan det är det som ni själva säger att ni föreslår, och så tar Carina Adolfsson Elgestam upp ett exempel som inte rimligen kommer att tillgodoses. Men det är först i en situation där det inte finns något annat sätt för den enskilda familjen att lösa omsorgen på kvällar och nätter som en rättighet till sist skulle finnas. Det är det man diskuterar.

Det är klart att i det exempel som Adolfsson Elgestam tar upp kommer kommunens utbildnings- eller socialnämnd, vilka det nu är som prövar det, att säga att det där får ni fixa. Ska man införa en oerhört stor

rättighet så att man får omsorg så fort man begär det, då talar vi om många miljarder och inte de ynka 100 miljoner ni har föreslagit i er budget.

Peter Hultqvist säger att det inte finns någon seriös beräkning. Det håller jag inte med om. Den finns i *Skollagsutredningen*. Där gjordes en mycket omfattande beräkning av kostnaden för att införa rätten. Kostnaden var då 350–380 miljoner, och beräkningen gjordes i samarbete med Svenska Kommunförbundet, det vill säga kommunerna som ska betala det här. Om Peter Hultqvist nu när han är riksdagsman tror att det går att skicka räkningen för samfinansiering till kommunerna tror jag att han har glömt hur det var att vara kommunalråd. Det funkar ändå så att om staten ska införa en skyldighet för kommunerna att erbjuda en rättighet för folk kommer staten att få skicka med pengar. Det är innebörden i finansieringsprincipen, och det tror jag att Peter Hultqvist känner till.

Den dag ni lägger upp 500 miljoner här på bordet och säger att ni vill införa en rätt, då bugar jag mig. Då är ni trovärdiga. Men när ni ropar om rättigheter och skäller på mig utan att ha pengar och utan att tala om hur det ska betalas är det ni säger ingenting värt.

Anf. 27 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! I stället för att ha någon sorts funderingar om framtiden och om hur man ska lösa ett problem anser ministern att det är budgetfrågan som är avgörande. Det är den naturligtvis, men frågan är: Vill ministern eller vill han inte lösa det här problemet innerst inne i sitt hjärta? Har han drivit den här frågan i regeringen? Har han tittat på hur man flyttar fram positionerna eller har han slentrianmässigt bara tänkt att ja, vi skriver så här så händer det ingenting och då kostar det inga pengar?

Vi har i alla fall ansträngt oss och plockat fram 100 miljoner som en start. Sedan kan man konstruera bidrag till hur det ska läggas upp om man har en allvarlig vilja. Det kan man göra på många olika sätt. Det bör självklart diskuteras igenom med SKL och kommunerna innan man lägger fram ett sådant förslag, och det vet ministern också.

Men grundfrågan är faktiskt om man vill eller inte vill, och den enda slutsats jag kan dra är att ministern inte vill. Jan Björklund vill inte gå vidare med det här.

Det belopp ministern talar om, jag vet inte om det var 350 eller 380 eller 500 miljoner – är det jättepengar det? Är det sådana oerhörda och oöverstigliga belopp att det inte skulle gå att lösa om viljan fanns? Vi har börjat; vi har 100 miljoner. Om det inte räcker får vi väl titta på det framöver och se hur vi går vidare.

Men nu är det ni som sitter med regeringsmakten, och frågan är: Vill du eller vill du inte, Jan Björklund? Hittills kan jag inte tolka det som att det finns någon enda tillstymmelse till vilja att göra någonting åt det här problemet.

Arbetslinjen som ni vurmar för gäller tydligen inte här. Att investera dessa pengar för att underlätta för näringslivet att få arbetskraft är alltså inte värt det över huvud taget. Har ministern drivit frågan eller har ministern inte drivit frågan? Det skulle vara intressant att få veta. Nu har Jan Björklund chansen att ge besked på den punkten i sitt slutinlägg.

Anf. 28 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag konstaterar att de 100 miljoner som Socialdemokraterna föreslår tar man genom att avskaffa den barnomsorgspeng som vi har infört. Det är den finansiering man har. Men barnomsorgspengen kan användas på obekvämt arbetstid, så det är exakt samma pengar som regeringen själv föreslår som ni föreslår, och så gör ni stort väsen av nu ska det blir rätt till nattis. Men det saknas 400 miljoner. Ska Carina Adolfs-son Elgestams exempel tillgodoses med nattis, då är det flera miljarder vi talar om.

Det är lätt att stå här och veva stort. Vi föreslår till riksdagen den bestämmelse som har gällt under tolv år av socialdemokratiskt regeringsinnehav, och den dag ni kommer med en check på en halv miljard tycker jag att ert alternativ är trovärdigt.

Jag tycker, till sist, att kommuner ska försöka fixa detta. Det är därför vi skriver så här. Jag var borgarråd i Stockholm i tolv år, bland annat skolborgarråd. Vi ansträngde oss till det yttersta för att fixa detta. Det kunde vara personal som jobbade på Operan och som uppenbart inte kunde flytta sin arbetstid från kvällen till andra tider. Vi ansträngde oss, och jag hoppas att de flesta kommuner gör det. Väldigt många gör det, men ska vi införa denna skyldighet kostar det till sist en halv miljard, och jag konstaterar att inget parti i denna riksdag har något budgetalternativ där de pengarna finns föreslagna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

5 § Svar på interpellation 2009/10:25 om översyn av mediekoncentrationen i Sverige

Anf. 29 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Helene Petersson i Stockaryd har frågat mig om jag avser att ta något initiativ med anledning av riksdagens krav på översyn av mediekoncentrationen i Sverige eller om jag anser att kravet är tillgodosett med skrivningen i budgetpropositionen, vilket arbete som jag är ansvarig för som pågår i Regeringskansliet med bäring på mediekoncentrationen i Sverige samt när arbetet beräknas vara avslutat och hur jag avser att det ska återsäkras till riksdagen.

I budgetpropositionen för 2010 anges, vilket Helene Petersson konstaterar i sin interpellation, att regeringen inte finner skäl att initiera yt-

terligare insatser med anledning av riksdagens tillkännagivande om behovet av en översyn av mediekoncentrationen i Sverige. Riksdagens tillkännagivande får anses uppfyllt genom den redovisning som lämnas i propositionen.

De huvudsakliga skälen för regeringens ställningstagande är att frågan om ägarkoncentration bör ses i ett vidare perspektiv som innebär att fria och självständiga medier är en förutsättning för den mångfald i nyhetsförmedling och opinionsbildning som krävs i ett demokratiskt samhälle, att teknikutvecklingen och digitaliseringen har stor betydelse för olika aktörers och konsumenters möjligheter att etablera sig inom olika medier respektive ta del av medieutbudet och att ägandet endast är en faktor för att upprätthålla mediemångfalden.

Det pågår ett fortlöpande arbete som sammantaget bidrar till att uppfylla de mediepolitiska målen om bland annat yttrandefrihet, mångfald samt massmediernas oberoende och tillgänglighet. Det handlar bland annat om att skapa goda förutsättningar för radio och tv i allmänhetens tjänst, för radio och tv i övrigt samt för dagspress och film. Som ett exempel kan nämnas den proposition om radio och tv i allmänhetens tjänst som överlämnades till riksdagen i juni 2009. I övrigt pågår arbete inom de nämnda områdena och redovisning kommer senare.

Mot denna bakgrund är jag alltså inte beredd att ta några ytterligare initiativ med anledning av det nämnda tillkännagivandet. Jag är däremot självklart beredd att föra en fortsatt diskussion kring mediemångfald och ägarkoncentration.

Anf. 30 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Tack, kulturministern, för svaret! Jag är självklart inte nöjd. Det tror jag att kulturministern förstår av min interpellation. Jag tror också att kulturministern har anat att jag inte skulle vara tillfreds med svaret som hänvisar till en halv sida i budgetpropositionen där ni säger att ni inte tänker göra mer. Regeringen har haft ett och ett halvt år på sig. Det händer mer och mer på medieområdet att vi ser att ägarkoncentrationen bara går åt ett håll.

I dag har konstitutionsutskottet på sitt bord haft en annan översyn som regeringen har initierat. Den har resulterat i en rapport som sedan har remissbehandlats. Den handlar om budgetlagen. Den hanteringen hade jag kunnat tänka mig att man skulle ha kunnat komma med från regeringens sida i detta fall, men ingenting.

I budgetpropositionen hänvisar regeringen till två rapporter. Det är ju två rapporter som faktiskt är återkommande, åtminstone Radio- och tv-verkets om medieutvecklingen. Det är en årlig rapport som just rapporterar dagsläget men som faktiskt inte gör några djupare analyser, framför allt inte några konsekvensanalyser. Nordicom är Göteborgs universitet. De lämnar ju också återkommande så kallade medienotiser, som detta är.

Det är bra rapporter. Jag har läst dem båda två. Det finns mycket att hämta där. Men det är klart att jag också kan känna att hade kulturministern tagit de här rapporterna på allvar hade man kanske från regeringens sida velat se djupare på vilka konsekvenser ägarkoncentrationen kan få.

Nordicom skriver faktiskt i sin rapport om medieutvecklingen att en ökad grad av avreglering, privatisering, ägarkoncentration, konkurrens

och kommersialisering bidrar till omstrukturering av hela mediemarknaden. Dessa förändringsprocesser i mediasystemet skapar ett stort behov av kunskap om mediernas roll och villkor i samhället. Jag tycker att man ganska tydligt säger att vi behöver en ökad kunskap.

Jag är, som jag också har sagt till kulturministern flera gånger, inte helt säker på att jag vill ha en ägarkoncentrationslag eller en medieägarlag som den heter i Norge. Men jag ser alltså ett jättestort behov av att man gör en djupare analys av detta.

Rapporterna är faktiskt också skrivna av samma författare, därför är de ganska likartade. Jag tycker att regeringen även har snävat in sin kunskap när man lyfter fram just de här två rapporterna.

I budgetpropositionen tar man också upp teknikutvecklingen. Där skriver också Staffan Sundin att genom möjligheten att lansera nya nischkanaler, exempelvis med den digitala tekniken, har faktiskt de tre koncernerna Bonniers, Stenbeck och Prosiebensat, som är de största, kunnat behålla eller till och med öka sina tittarandelar. De svarade 2008 för 55 procent av den totala tittartiden.

Även om tekniken inbjuder till ökad mångfald har det faktiskt inneburit att det är de stora bolagen som har tagit även den marknadsandelen.

Anf. 31 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är en viktig fråga som Helene Petersson i Stockaryd väcker i interpellationen om översyn av mediekoncentrationen i Sverige. Jag tycker dock att det är ett ännu bättre svar, nämligen att statsrådet säger att vi måste sätta punkt för just den här diskussionen.

Frågan är, herr talman, vad det är för mediekoncentration vi har i Sverige. Jag är ganska gammal så jag var med två dagar efter valet 1976 på restaurang Oxen, Ingenjörshuset i Stockholm, när den nyblivne oppositionsledaren Olof Palme uttryckte sin oro för tystnadens konformism – ett mycket känt begrepp på den tiden.

Blev det så? Av olika anledningar blev det absolut inte på det sättet. Vi fick inte alls den mediekoncentration som han tänkte sig. Tvärtom fick vi, inte minst genom teknikens utveckling och införandet av lokalradio, närradio och så vidare, en väldig spridning av dem som kunde ta del av olika nyheter.

Numera, om vi flyttar ytterligare 25–30 år i tiden, kan vi konstatera att det nästan inte finns några begränsningar om man själv vill göra sig en blogg. Man blir sin egen opinionsbildare.

Samtidigt har naturligtvis Helene Petersson i Stockaryd rätt i ett avseende, nämligen att de stora mediehusen, som de nu heter – förut var det tidningar – har anpassat sig i väldigt hög grad och anammat de olika nya metoderna och medlen genom att använda sina kunskaper, framför allt när det gäller nyhetsförmedling.

Nyheter är alltid gratis, men god journalistik kostar. Det är den avgörande skillnaden. Vem ska betala den goda journalistiken? Jag tycker att man i dagens läge egentligen borde vända på själva frågeställningen, som professor Lars Nord vid Mittuniversitetet har gjort, och ställa sig frågan: Varför finns det så stor medieskugga i stora delar av Sverige? Väldigt många kommuner saknar i dagens läge ordentlig bevakning av vad som händer i kommunerna.

I storstadsområden som Stockholm är det sällan stora tidningar, Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Aftonbladet och Expressen, bevakar någonting om vad som händer i de stora kommunerna, till exempel Huddinge och Botkyrka. Men i Helene Peterssens område har Smålands Dagblad i Nässjö och Vetlanda-Posten fortfarande en alldeles utmärkt bevakning i skriftlig form – om man vill prenumerera på tidningarna i de befolkningsmässigt mycket mindre områdena.

Jag vill ställa en fråga till statsrådet Adelson Liljeröth: Funderar ni någonting på vad man kan göra för att bryta den medieskugga som finns på många håll i vårt land? Det finns människor som säkert skulle vilja ta del av god bevakning av lokal journalistik men faktiskt inte får detta på grund av att marknadskrafterna är omvända på dessa platser, det vill säga det finns inte underlag för den typen av journalistik. I storstadsområdena finns ganska goda exempel på detta i fråga om de största kommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö.

Se bara på Partille i Göteborg. Hur vet man vad som händer i Partille – en ganska stor kommun? Det måste nästan vara så att stadshuset – om det har ett sådant – brinner ned för att Göteborgs-Posten ska rapportera någonting från Partille.

Anf. 32 Kulturminister LENA ADELSON LILJERÖTH (m):

Herr talman! Helene Petersson säger sig inte vara nöjd. Det får stå för Helene Petersson själv. Nu fanns en önskan från Helene Petersson i den motion som godkändes av riksdagen om att man ska belysa helheten. Vi kan vara glada över att vi i Sverige har statistik och underlag som är tydliga och transparenta. Det går att se vilka som äger vad, hur stor andelen är och hur stor omsättningen är. Det gör att systemet är tydligt, och det tycker vi är bra.

Jag kan gärna ge såväl Gunnar Andrén som Helene Petersson rätt i att det finns risk för medieskugga eller att vissa medier kan bli dominanta inom sina områden. Vi har haft en intensiv diskussion när det gäller filmområdet och biograferna. Det finns snudd på ett monopol för en aktör och där andra kan ha det lite tufft.

Sedan är det frågan om vad man vill göra. Nu har jag förstått på Helene Petersson att hon inte efterlyser en lag likt den i Norge. Jag fann anledning att se på hur det ser ut i Norge i dag. Det finns en lag som stadgar att ingen aktör får äga mer än en tredjedel av dagspressens upplaga, men de tre största aktörerna i Norge har en större andel tillsammans än vad de tre största aktörerna har i Sverige. I någon mening är mediekoncentrationen trots lagen ett större problem i Norge än vad den är i Sverige.

Jag ska försöka besvara såväl Gunnar Andrén som Helene Peterssons fråga om gratis nyheter. Det kan möjligen ses som ett bekymmer, men vi har trots allt en stark ställning för Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion, som också i förslaget till en ny proposition får ett stärkt uppdrag när det gäller såväl utrikesbevakning, inrikesbevakning som inte minst kulturbevakning. Det är viktigt.

Jag kan också glädja mig åt att det händer oerhört mycket på medieområdet. Det är helt andra låga trösklar i dag för att informera sig och informera. Eftersom Helene Petersson nämnde den rapport, *Medieutveckling*, som Radio- och tv-verket ger ut kan jag kort nämna det som

står inledningsvis: ”Mediemarknaden fortsätter sin expansiva utveckling med allt fler mediekkanaler på allt fler plattformar.” Det är naturligtvis positivt.

Även om vi naturligtvis ska ha ögonen på mediemarknaden – det handlar om att värna yttrande- och tryckfriheten – känner jag i dag inte den oro som Helene Petersson gör. Konkurrensen har i många avseenden ökat. De två största aktörerna expanderar i dag inte i Sverige utan snarare i så fall utomlands. Det har kommit fler starka aktörer. I någon mening har konkurrensen blivit tuffare, och förhoppningsvis är det också till gagn för såväl läsare som tittare.

Anf. 33 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Självklart ökar antalet kanaler på tv och för andra olika plattformar, men det är trots allt de stora koncernerna som vidgar sin verksamhet. Vi ser också att det inte bara är fråga om mediekoncerner. I dag är det riskkapitalbolag som ger sig in i detta. Vad är de ute efter? Jo, att tjäna pengar. Givetvis finns ett lönsamhetskrav. Det framgår också i rapporten att lönsamhetskravet går ut över kostsam journalistik, till exempel utlandsbevakning, recensioner och undersökande journalistik.

Jag gläder mig åt att Sveriges Radio använder sina ökade tillgångar. Sveriges Radio har fått en uppräknig med 3 procent, och det används till kultur- och utrikeskorrespondenter. Men detta är inte en trend i många andra medier utan i stället dras detta tillbaka.

Mediekoncernerna konkurrerar också med varandra om att bli störst. Men det finns också en trend att de lämnar vissa områden. De gör affärer med varandra, och de ser till att hålla sig på vissa geografiska områden. Vi kan fundera på om det är bra.

Gunnar Andrén tog upp mitt eget område. Ja, jag har tillgång till en jättebra tidning, nämligen Smålands-Tidningen, men det finns endast en ägare i hela länet. Det finns ingen annan. Hur lätt har vi från oppositionen i dagsläget när det börjar hetta till i en valrörelse att komma med i tidningen med insändare eller debattartiklar? Det märks att det är samma ägare. Det gör att den öppna debatten och det fria ordet begränsas och kan strypas.

Sedan var det frågan om dagspressens ekonomi. Jag håller med kulturministern om att det finns bra rapporter. Det är ett transparent system. Vi kan se och vi kan följa de olika medierna. Men varje rapportör har ett uppdrag att rapportera inom sitt område, och det görs inga djupare konsekvensanalyser. Jag tycker att regeringen har ett ansvar för att göra dem.

Rapporten om dagspressens ekonomi kom efter att budgetpropositionen lades fram. Ni har kanske inte kunnat följa med. Där står att 1997 hade de tolv största aktörerna 75 procent av marknaden. År 2008 har de 97 procent av marknaden. Tolv aktörer jämfört med Norges tre kan vara mycket, men det syns ändå vad som har hänt under dessa elva år – från 75 procent till 97 procent. De nio största har 93 procent av marknaden. Det är faktiskt de största som har den stora biten.

Kabel-tv-marknaden är också ett orosmoment. Där finns en stark aktör. Den aktören ligger i ett riskkapitalbolag. I den proposition som ni håller på att arbeta med om en ny radio- och tv-lag bör kabel-tv-marknaden lyftas upp. Det skulle vara en tillgång för oss alla om ni djupborrar i frågan. Det ska göras något för att stärka konsumenternas infly-

Prot. 2009/10:17
20 oktober

Svar på
interpellationer

tande att göra fria val, det vill säga tvingande åtgärder för kabelbolagen att ta med de kanaler och grupper som konsumenterna önskar. Det finns saker som är bra att göra i förberedelserna inför propositionen.

Anf. 34 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag tror att vi alla som är här i kammaren är överens om att god journalistik är någonting som vi behöver för att hålla oss välinformerade. Helene Petersson i Stockaryd och jag som båda har tillhört eller tillhör Fojo vet vilken betydelse det här har inte bara i Sverige utan i hela världen.

Det som har hänt under de senaste åren är dock något mycket positivt i Sverige. Det är framför allt att man har kunnat distribuera debattartiklar på ett helt annat sätt än att vara utlämnad till de riktigt stora tidningarna. Jag tror att många människor har uppfattat det som en stor begränsning tidigare. Jag var själv debattredaktör på Sydsvenskan i sju år och vet hur det var att refusera tiotusentals inlägg. Det var inte så roligt. Nu hittar de vägen ut på ett annat sätt än att bli publicerade.

Det finns en annan sak som inte är så bra, och det är enligt mitt sätt att se att vi i vårt land fortfarande belastar annonser i de bästa tidningarna – de samhällsbevakande tidningarna, dagstidningarna – med reklamskatten. Nu säger vi med en fin formulering i skatteutskottet att vi noterar detta men hoppas att det finns utrymme för att ta bort denna skatt. Jag tror att det för framtiden inte är så klokt att ha denna skatt på just de tidningar som kämpar för sin existens i många fall. Det har varit ett horribelt år för dagstidningarna, måste man säga. Att belägga just de tidningar som försörjer oss med den allra bästa journalistiken med detta måste vara mindre klokt.

Herr talman! För att återgå till frågan om ägarkoncentrationen måste man ändå i en sådan här debatt i riksdagen konstatera att ägandet i den meningen har blivit väldigt spritt. Förr i tiden var det bara svenska ägare, men numera har två av de största tidningarna i Sverige, nämligen Aftonbladet och Svenska Dagbladet, norska ägare. Stora danska och finska intressenter finns också i vårt land.

Anf. 35 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag hoppas att jag missförstod Helene Petersson när hon tog upp det där med att tjäna pengar som ett problem och ett hinder för kvalitet. Jag tror tvärtom att en mediekoncern eller ett medieföretag som tjänar pengar också har möjlighet att göra seriös journalistik, vilket är väldigt viktigt.

Om man ska se till hur det ser ut har vi inte överlämnat det åt marknaden, som jag uppfattade att Helene Petersson åtminstone tidigare talade om – att hela mediebranschen är som på ett gungfly.

Vi kan se på public service, som jag tidigare nämnde har en stark ställning. Vi har ett presstöd på runt 560 miljoner kronor. Vi har ett filmstöd. Vi har ett radio- och tv-verk som fördelar tillstånd, för i fjol 40 nationella och 14 lokala och regionala kanaler. Det är inte något som är satt enbart på en obskyr marknads villkor.

Flera tidningar som har fått omfattande presstöd genom åren har trots detta inte klarat sig. Det är inte alltid bara en fråga om att det finns eko-

nomiska medel. Jag är den första att beklaga att flera tidningar inte har överlevt.

Om man säger, som Helene Petersson, att det finns ett hot mot det fria ordet tycker jag att man målar i väldigt svarta färger. Jag skulle snarare vilja säga att det fria ordet aldrig har varit så fritt som det är i dag, med alla de plattformar vi har, möjligheterna att relativt enkelt trycka böcker och möjligheterna att lägga ut film på Youtube. Gunnar Andrén tog upp exemplet hur han som debattredaktör tvingades refusera tusentals insändare, och i dag kan alla dessa röster nå ut.

Att vi sedan har ett antal starka aktörer kan man se som ett problem, men man kan också se det som en nödvändighet med den tekniska utveckling som i dag sker.

I Europa finns en lista på de 25 största mediehusen, och bland de tio första finns inget nordiskt medie företag över huvud taget. Om vi talar om Norden är det egentligen bara nordiska medie företag. Bonniers, som är en stor aktör här och den största i Sverige, återfinns först på 14:e plats. Det kanske man också ska ta i beaktande. När Bonniers nu expanderar gör man det utomlands. De är förvisso en stor aktör här, men med europeiska mått mätt är de inte precis en liten plutt men ytterst ett medelstort företag.

Anf. 36 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Ja, visst finns det stora mediehus i övriga Europa. Det här har EU också uppmärksammat. Man har skrivit en rapport, som vi har haft en debatt om tidigare, om mediemångfalden i EU och hur man ska kunna stimulera den. Jag tänkte att jag skulle utnyttja mitt sista inlägg till detta.

I dag har Sverige ordförandeskapet inom EU, och kulturministern har ett visst ansvar för och möjlighet att plocka upp dessa frågor. När vi hade rapporten uppe här i riksdagen gällde det bland annat att man skulle gå vidare med arbetet att ta fram kriterier: Vad kan man anse är kriterier för en mediemångfald? Rapporterna talar också om, precis som kulturministern säger, att man i dag inte håller sig inom landets gränser utan arbetar tvärs över gränserna. Det kan vara på gott, och det kan vara på ont.

I min interpellation om medie- och ägarkoncentration har jag sett till den svenska marknaden. Att de bolagen ger sig över gränserna eller att norska bolag ger sig in i Sverige är kanske en del av frågan, men nu gäller det koncentrationen i Sverige, som är ganska stor.

Min fråga är alltså: Pågår det i dag ett arbete som har rullat vidare på EU-nivå när det gäller mediemångfalden? Det fanns ju ett uppdrag att ta fram kriterierna.

Jag är jätteglad att vi har en stark public service. Det finns lite funderingar när det gäller förutsättningarna, och det är den korta avtalsperioden, ekonomin och avgifterna. Man fick en uppräknings med 3 procent, men man har inte räknat upp tv-avgiften på två år. Det finns en risk för att det kommer att bli en obalans. Det får vi fortsätta att diskutera någon annan gång.

Prot. 2009/10:17
20 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 37 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Inom public service är man mycket glad över uppräkningsen med 3 procent. Vi är också väldigt glada över att vi inte behöver höja tv-licensen, vilket i sin tur gläder tv-tittare och radiolyssnare.

Helene Petersson tog upp frågan var det här nu ligger i EU-sammanhang. Det finns ett initiativ från parlamentets sida som också har beaktats av kommissionen, som har tagit fram en rapport. Det är ett arbete som har pågått i flera steg, där man i steg två har gjort en oberoende studie av hur man ska kunna ta fram olika verktyg för att mäta mediemångfalden. I ett tredje steg, och i ett meddelande vi nu väntar på från kommissionen, kommer man att se hur de olika verktygen kan användas. Men det är fortfarande någonting vi väntar på från kommissionens sida.

Vi kommer förmodligen att få en rapport vid vårt ministermöte i slutet av november, men frågan lär inte komma upp som ett ärende då. Där emot kommer vi att ha flera anledningar att diskutera Europeana, som är en annan viktig fråga, kanske inte just för mediekoncentrationen men för tillgången till information, till varandras arkiv och till varandras kulturarv – i synnerhet som vi har Google, som förvisso är ett gott initiativ men som också blir en stor aktör på marknaden. Då kan det vara viktigt att vi värnar de europeiska intressena.

Avslutningsvis vill jag tacka för diskussionen men konstatera att jag i dag inte ser de risker som Helene Petersson ser när det handlar om mediekoncentrationen i Sverige. I någon mening har konkurrensen faktiskt blivit bättre, även om det absolut finns skäl att hålla ögonen på utvecklingen framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 2 oktober inkommit.

7 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott: 2009/10:FPM15 Meddelande om klimatfinansiering KOM(2009)475 till finansutskottet

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10: MJU8
Utbildningsutskottets betänkande 2009/10: UbU3

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2009/10:SfU4 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.
2009/10:SfU5 Beräkning av förmögenhet vid fastställande av vissa för-
måner

10 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 20 oktober

2009/10:35 Miljösmarta livsmedelsråd

av *Jacob Johnson* (v)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2009/10:36 Ekonomisk trygghet och antalet personer som har jobb

av *Monica Green* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:37 Förmögenhetsskatten och kapitalinflödet

av *Hans Olsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 3 november.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 oktober

2009/10:106 Kvinnojoursverksamhet

av *Elisebeht Markström* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:107 Situationen för hbt-personer i Libyen och Tunisien

av *Börje Vestlund* (s)
till statsrådet Ewa Björling (m)

2009/10:108 Småföretagarklimatet

av *Luciano Astudillo* (s)

Prot. 2009/10:17
20 oktober

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:109 Arbetslösa ungdomars psykiska hälsa

av *Ronny Olander* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:110 Vaccin mot svininfluensan

av *Ronny Olander* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:111 Mobilanvändning vid bilkörning

av *Ronny Olander* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:112 Bostadsarrendatorers ställning

av *Carina Moberg* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:113 Jämställdhetsmötet i Marocko

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:114 EU och megabomber

av *Ameer Sachet* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2009/10:115 Språkutbildning i skolan

av *Ameer Sachet* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:116 E85

av *Ameer Sachet* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:117 Reglering och tillsyn av hedgefonder och riskkapitalföretag

av *Raimo Pärssinen* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:118 Riskkapitalavdrag

av *Raimo Pärssinen* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 november.

12 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 20 oktober

2009/10:100 Utvärdering av taxibranschens avreglering

av *Krister Örnffjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 november.

Prot. 2009/10:17
20 oktober

13 § Kammaren åtskildes kl. 18.30.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl.
15.58 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om val.....	1
3 § Svar på interpellation 2009/10:22 om Apoteket och ägardirektiv	1
Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	1
Anf. 2 EVA-LENA JANSSON (s)	2
Anf. 3 BRITTA RÅDSTRÖM (s)	3
Anf. 4 FINN BENGTSSON (m)	4
Anf. 5 LENNART AXELSSON (s)	5
Anf. 6 RONNY OLANDER (s)	6
Anf. 7 HANS ROTHENBERG (m).....	7
Anf. 8 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	8
Anf. 9 EVA-LENA JANSSON (s)	9
Anf. 10 BRITTA RÅDSTRÖM (s)	10
Anf. 11 FINN BENGTSSON (m)	10
Anf. 12 LENNART AXELSSON (s)	11
Anf. 13 RONNY OLANDER (s)	11
Anf. 14 HANS ROTHENBERG (m).....	12
Anf. 15 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	12
Anf. 16 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	13
Anf. 17 EVA-LENA JANSSON (s)	14
Anf. 18 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	15
Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	15
4 § Svar på interpellation 2009/10:20 om rätten till barnomsorg på obekvämt arbetstid.....	16
Anf. 20 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	16
Anf. 21 PETER HULTQVIST (s)	16
Anf. 22 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	18
Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	18
Anf. 24 PETER HULTQVIST (s)	20
Anf. 25 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	21
Anf. 26 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	21
Anf. 27 PETER HULTQVIST (s)	22
Anf. 28 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	23
Ajournering.....	23
Återupptagna förhandlingar	23
5 § Svar på interpellation 2009/10:25 om översyn av mediekoncentrationen i Sverige.....	23
Anf. 29 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m)	23
Anf. 30 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s).....	24
Anf. 31 GUNNAR ANDRÉN (fp)	25
Anf. 32 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m)	26
Anf. 33 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s).....	27

Anf. 34 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	28
Anf. 35 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	28
Anf. 36 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s)	29
Anf. 37 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	29
6 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU- nämndssammanträde	30
7 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	30
8 § Förnyad bordläggning.....	30
9 § Bordläggning.....	31
10 § Anmälan om interpellationer	31
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	31
12 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	32
13 § Kammaren åtskildes kl. 18.30.	33